

Reka Bentuk
RUMAH
KOLONIAL
di Malaysia

Zulkifli Hanafi

REKA BENTUK RUMAH KOLONIAL DI MALAYSIA

ZULKIFLI HANAFI, Ph.D. (Wales)

Pusat Pengajian Perumahan, Bangunan dan Perancangan
Universiti Sains Malaysia

Perbit Universiti Sains Malaysia
bagi pihak Pusat Pengajian Perumahan, Bangunan dan Perancangan
Pulau Pinang

2000

Pengedar:

Kampus Universiti Sains Malaysia

Koperasi Kedai Buku Universiti Sains Malaysia Bhd.,
Universiti Sains Malaysia,
11800 USM Pulau Pinang,
Malaysia.

© Penerbit Universiti Sains Malaysia, 2000

Perpustakaan Negara Malaysia   Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Zulkifli Hanafi

Reka bentuk rumah kolonial di Malaysia / Zulkifli Hanafi

Bibliografi: m.s. 257

Mengandungi indeks

ISBN 983-861-201-4

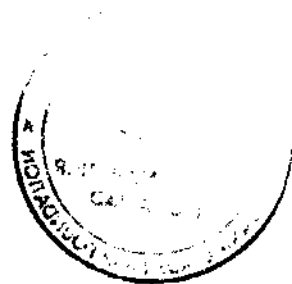
1. Architecture, Colonial-Malaysia. I. Judul.

720.9595   NA1525

Penyunting naskhah: Salamiah Mat Sah
Reka bentuk kulit buku: Mohd Murad Shahiran
Pembaca prof: Rosni Habib
Taip/susun atur komputer: Rosni Habib

Dicetak oleh Sinaran Bros. Sdn. Bhd.

720.959
ZUL

KANDUNGAN

PENGHARGAAN	v
PENDAHULUAN	vii
SENARAI RAJAH, JADUAL DAN GAMBAR	ix
1. PENGENALAN	1
2. LATAR BELAKANG PERUMAHAN KOLONIAL	3
3. JENIS PERUMAHAN KOLONIAL	5
3.1 Rumah Teres	6
3.1.1 Rumah Teres Setingkat	7
3.1.2 Rumah Teres Dua Tingkat	11
3.2 Rumah Berkembar	61
3.2.1 Rumah Berkembar Setingkat	62
3.2.1 Rumah Berkembar Dua Tingkat	101
3.3 Rumah Banglo	129
3.3.1 Rumah Banglo (Pegawai Atasan)	129
3.3.2 Rumah Banglo (Rumah Rakyat)	184
4. ANALISIS REKA BENTUK RUMAH KOLONIAL	235
4.1 Pemilihan Tapak	235
4.2 Susun Atur Ruang	238
4.3 Bentuk Rumah	239
4.4 Kekadaran Rumah	240
4.5 Susun Atur Tapak dan Orientasi Bangunan	241
4.6 Jarak Antara Rumah	242
4.7 Pembinaan Dinding	244
4.8 Pembinaan Bumbung	244
4.9 Pembinaan Lantai	244
4.10 Pembukaan	246
4.11 Hiasan	249
4.12 Landskap	249
5. ANALISIS KAITAN REKA BENTUK DAN KESELESAAN DALAMAN	251
6. KESIMPULAN	253
GLOSARI	255
BIBLIOGRAFI	257
ISTILAH	259
INDEKS	261

PENGHARGAAN

Kajian keberkesanan reka bentuk bangunan kolonial merupakan salah satu bentuk kajian yang sukar dijalankan. Kesukaran ini bukan saja disebabkan oleh kurangnya maklumat yang diperlukan dan bahan rujukan yang berkurangan, tetapi memerlukan maklumat teknikal yang tepat tentang pelbagai aspek pembinaan bangunan tersebut. Maklumat yang tepat hanya diperoleh daripada lukisan terukur tetapi malangnya lukisan terukur bangunan-bangunan tersebut tidak ada dalam simpanan pihak-pihak tertentu, maka lukisan terukur telah dijalankan untuk mendapatkan maklumat tersebut. Tetapi syukurlah dengan kerjasama semua pihak, sebahagian daripada maklumat yang diperlukan telah dapat dikumpulkan.

Atas kerjasama yang diberikan, saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada semua pihak yang telah bermurah hati untuk membantu dan bekerjasama memberi maklumat untuk melancarkan penyelidikan ini. Ucapan terima kasih dan penghargaan yang tinggi ditujukan khas kepada: (i) Universiti Sains Malaysia yang membiayai kajian ini di bawah peruntukan geran penyelidikan jangka pendek, (ii) Pelajar kursus Sejarah Seni Bina di Pusat Pengajian Perumahan, Bangunan dan Perancangan, Universiti Sains Malaysia yang telah menjalankan kajian terhadap rumah kolonial di Pulau Pinang, Kulim dan beberapa tempat lain di Malaysia, (iii) Pelajar kursus Lukisan Terukur yang rajin dan tekun menjalankan lukisan terukur terhadap beberapa buah rumah kolonial di Kulim, Kedah sebagai memenuhi salah satu keperluan kursus seni bina, (iv) Semua pemilik dan penghuni rumah kolonial di Pulau Pinang, Kulim dan tempat-tempat lain yang memberikan kebenaran dan kerjasama yang padu kepada semua pelajar semasa menjalankan penyelidikan ilmiah dan lukisan terukur di rumah-rumah mereka, dan (v) Pengarah dan pegawai di Jabatan Kerja Raya, Kulim yang memberi kebenaran dan bantuan kepada semua pelajar untuk menjalankan lukisan terukur rumah kolonial di bawah penyeliaan Jabatan Kerja Raya Daerah Kulim dan Bandar Bharu.

Selain itu kepada semua individu yang sudi menghulurkan bantuan sama ada secara langsung dan tidak langsung, diucapkan berbilang terima kasih. Semoga penerbitan ini dapat membantu pelbagai pihak untuk memahami aspek seni bina dan pembinaan bangunan rumah kolonial dengan lebih mendalam. Buku ini juga diharapkan dapat menjadi panduan dan membantu para arkitek mereka bentuk bangunan yang berinteraktif dengan keadaan persekitaran dengan lebih berkesan.

ZULKIFLI HANAFI
September 2000